

ערב יום הכפורים
הרב מואיז נבון

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב - עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו - אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו.

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות "שיפייס אדם חבירו בערב יום כפור" סימן תרו
עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שיפייסנו; אפילו לא הקניטו אלא בדברים, צריך לפייסו; ואם אינו מתפייס בראשונה, יחזור וילך פעם שנייה ושלישית, ובכל פעם יקח עמו שלשה אנשים, ואם אינו מתפייס בשלשה פעמים אינו זקוק לו. (מיהו יאמר אח"כ לפני "שבקש ממנו מחילה) (מרדכי דיומא ומהרי"ל); **ואם הוא רבו, צריך לילך לו כמה פעמים עד שיתפייס.** הגה: והמוחל לא יהיה אכזרי מלמחול (מהרי"ל), **אם לא שמכוון לטובת המבקש מחילה (גמרא דיומא);** ואם הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו. (מרדכי וסמ"ג והגה"מ פ"ב מהלכות תשובה ומהרי"ו).

משנה ברורה סימן תרו - והנה אף על פי שגם בשאר ימות השנה מחוייב לפייס למי שפשע כנגדו מ"מ אם אין לו פנאי הוא ממתין לפייסו על יום אחר אבל בעוה"כ מחוייב לתקן הכל כדי שיטהר מכל עונותיו כדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם וגו' וכ"ש אם יש בידו מן הגזל ואונאה וכל דבר הנוגע בממון יראה לתקן.

~ 14 סיפורים בין אישיים ~

[1] **בין קונה ומוכר: תלמוד בבלי מסכת יומא דף פז עמוד א [מתורגם]**
רב היה לו עניין עם טבח אחד [שחטא נגדו]. כשלא בא לפניו להשלים [איתו] **במעלי יומא דכפורי** אמר לעצמו: אלך אני לפייס אותו. פגע בו רב הונא; אמר לו: לאן אתה הולך? אמר לו לפייס לפלוני. אמר: הולך אבא לגרות למוותו של משהוא. הלך ועמד לפניו, [הטבח] היה יושב וחותרך ראש [בהמה], הוא הרים עיניו וראה [רב]. אמר לו: אבא אתה! לך, אין לי עניין איתך! תוך כדי חיתוךך ראש נשמת עצם והכה אותו בצוואר ומת.

[2] **בין עובד ומעביד: תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכז עמוד ב**
תנו רבנן: הדרן חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים. **ערב יום הכפורים** אמר לו: תן לי שכרי, ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו: אין לי מעות. אמר לו: תן לי פירות. - אמר לו: אין לי. - תן לי קרקע. - אין לי. - תן לי בהמה. - אין לי. תן לי כרים וכסתות. - אין לי. הפשיל כליו לאחוריו, והלך לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו, ועמו משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים, והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו. אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי אין לי מעות במה חשדתני? - אמרתי: שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך, ולקחת בהן. - ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרת לי אין לי קרקע במה חשדתני? - אמרתי: שמא מושכרת ביד אחרים. - בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי אין לי חשדתני? - אמרתי: שמא מושכרת ביד אחרים היא. - ובשעה שאמרת לי אין לי פירות במה חשדתני? - אמרתי: שמא אינן מעושרות. - ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות במה חשדתני? - אמרתי: שמא הקדיש כל נכסיו לשמים. - אמר לו: העבודה, כך היה! הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי. ואתה, כשם שדנתני לזכות - המקום ידן אותך לזכות.

[3א] **בין עמיתים: תלמוד בבלי מסכת עירובין דף נד עמוד א [מתורגם]**
רבא בריה דרב יוסף בר חמא היה לו עניין עם רב יוסף [כך שרבא היה חייב לפייסו], כשהגיע **מעלי יומא דכפורי** אמר: אלך לפייסו. הלך ומצא את משרתו מוזג לו כוס יין. אמר לו: תן לי ואמזוג לו אני. הוא נתן לו ורבא מזג אותו. כשטעמו אמר: דומה מזיגה זה למזיגה דרבא בריה דרב יוסף בר חמא. אמר לו: אני הוא. אמר לו: אל תשב אל רגליך עד שתפרש לי אלו פסוקים [שאיני מבין אותם], ...

[3ב] **בין עמיתים: תלמוד בבלי מסכת יומא דף פז עמוד א**
רב הוה פסיק סידרא קמיה דרבי, עייל [עמוד ב] אתא רבי חייה - הדר לרישא, עייל בר קפרא - הדר לרישא. אתא רבי שמעון ברבי - הדר לרישא. אתא רבי חנינא (בר) + מסורת הש"ס: [בר'] + חמא, אמר: כולי האי נהדר וניזיל! לא הדר. איקפיד רבי חנינא, אזל רב לגביה **תליסר מעלי יומי דכפורי**, ולא איפייס. ...

[3ג] **בין עמיתים: תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פד עמוד ב [מתורגם]**
[הרבנים היו ברוגז עם רבי אלעזר בן רבי שמעון ואחרי מותו השיארו גופתו בעליית ביתו. בסוף הכירו שצריך לקברו]. הלכו הרבנים לעסוק בקבורתו, אבל לא הניחו בני עכבריא כי כל השנים שהוא ישן רבי אלעזר ברבי שמעון בעליתו לא עלה חיה רעה לעיר שלהם. יומא חד מעלי יומא דכפורי הוה, היו טרודים, שלחו רבנן [מסר] לבני בירי [העיר הסמוכה] והעלו מיטתו והביאו אותה למערה של אביו.

[4] בין כהן לעולה למקדש : תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלג עמוד א

אמר אביי : מריש הוה חטיפנא מתנתא, אמינא - חבובי קא מחביבנא מצוה, כיון דשמענא להא ונתן - ולא שיטול מעצמו, מיחטף לא חטיפנא, מימר אמרי הבו לי וכיון דשמענא להא דתניא : ויטו אחרי הבצע, ר' מאיר אומר : בני שמואל חלקם שאלו בפייהם, מימר נמי לא אמינא, ואי יהבו לי שקילנא ; כיון דשמענא להא דתניא : הצנועים מושכין את ידיהם, והגרגרנים חולקים משקל נמי לא שקילנא, לבר ממעלי יומא דכיפורי - לאחזוקי נפשאי בכהני ; ...

[5] בין איש לאישתו : תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סב עמוד ב [מתורגם]

רב רחומי היה מצוי לפני רבא במחוזא, הוא היה רגיל לבוא לביתו כל מעלי יומא דכיפורי. יומא חד המשיך בלימודו [ושכח לחזור הביתה], היתה אישתו מצפה לו "עכשיו הוא בא", "עכשיו הוא בא", ולא בא. הצטערה וזלגה דמעה מעינה, בעלה היה [ברגע זה] יושב על הגג, התמותת הגג מתחתיו ומת.

[6] בין הורים לילדים : תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קט עמוד א

תניא, אמרו עליו על רבי עקיבא : מימיו לא אמר הגיעה עת לעמוד בבית המדרש [ולככת הביתה] חוץ מערבי פסחים וערב יום הכפורים. בערב פסח - בשביל תינוקות, כדי שלא ישנו. וערב יום הכיפורים - כדי שיאכילו את בניהם.

[7] בין ילדים להורים : תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סג עמוד א

רב יוסף בריה דרבא שדריה אבוהי לבי רב לקמיה דרב יוסף, פסקו ליה שית שני. כי הוה תלת שני מטא מעלי יומא דכפורי, אמר : איזיל ואיחזינהו לאינשי ביתי. שמע אבוהי, שקל מנא ונפק לאפיה, אמר ליה : זונתך נזכרת! איכא דאמרי, אמר ליה : יונתך נזכרת! איטרוד, לא מר איפסיק ולא מר איפסיק.

[8א] בין אדם לעני : תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סז עמוד ב [מתורגם]

למר עוקבא היה עני בשכונה שלו שהיה [מר עוקבא] רגיל לשלוח לו ארבע מאות זוז כל מעלי יומא דכיפורי. יומא חד שלח אותם ביד בנו, והוא חזר אמר לו : לא צריך. אמר : מה ראית? ראיתי שמזלפים לו יין ישן [ז"א : יקר], אמר : מפונק כל כך? כפל אותם [ארבע מאות זוז] ושלח אותם עליו.

[8ב] בין אדם לעני : תלמוד בבלי מסכת קידושין דף פא עמוד א

פלימו הוה רגיל למימר כל יומא : גירא בעיניה דשטן. יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה, אידמי ליה כעניא, אתא קרא אבבא, אפיקו ליה ריפתא, אמר ליה : יומא כי האידנא כולי עלמא גואי, ואנא אבראי? עייליה וקריבו ליה ריפתא. אמר ליה : יומא כי האידנא כולי עלמא אתכא, ואנא לחודאי? אתיהו אותבוהו אתכא. הוה יתיב מלא נפשיה שיחנא וכיבי עליה, והוה קעביד ביה מילי דמאיס, א"ל : **[עמוד ב]** תיב שפיר. אמר ליה : הבו לי כסא, יהבו ליה כסא, אכמר שדא ביה כיחו, נחרו ביה, שקא ומית. שמעו דהו קאמר : פלימו קטל גברא! פלימו קטל גברא! ערק וטשא נפשיה בבית הכסא, איזיל בתריה נפל קמיה. כי דחזייה דהוה מצטער גלי ליה נפשיה, אמר ליה : מאי טעמא אמרת הכי? ואלא היכי אימא? אמר ליה, לימא מר : רחמנא נגער ביה בשטן.

[8ג] בין אדם לעני : תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף י עמוד א

רבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי, עשינהו, שקל מינייהו לצדקה, פוש גבייהו שיבסר דינרי. כי מטא מעלי יומא דכיפורי, שדור דבי קיסר נקטינהו. אמר להו רבן יוחנן בן זכאי : לא תדחלו, שיבסר דינרי גביכו שקלינהו מיניכו. אמרי ליה : מנא ידעת? אמר להו : חלמא חזאי לכו. א"ל : ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו]? אמר להו : אמינא, כי היכי דתעבדו מצוה לשמה.

[9] בין עני לקהילה : תלמוד בבלי מסכת חולין דף קי עמוד א

רמי בר תמרי, דהוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא, איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי, אפקינהו כולי עלמא לכחלינהו שדינהו, אזל איהו - נקטינהו אכלינהו, אייתוהו לקמיה דרב חסדא, אמר ליה : אמאי תעביד הכי? אמר ליה : מאתרא דרב יהודה אנא, דאכיל. אמר ליה : ולית לך נותנן עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם? אמר ליה : חוץ לתחום אכלתינהו. ובמה טויתינהו? אמר ליה : בפורצני; ודלמא מיינן נסך הויא? אמר ליה : לאחר שנים עשר חדש הו; ודלמא דגזל הוה? אמר ליה : יאוש בעלים הוה, דקדחו בהו חילפי; חזייה דלא הוה מנח תפילין, אמר ליה : מאי טעמא לא מנחת תפילין? אמר ליה : חולי מעיין הוה, ואמר רב יהודה חולי מעיין - פטור מן התפילין; חזייה דלא הוה קא רמי חוטי, אמר ליה : מאי טעמא לית לך חוטי? אמר ליה : טלית שאולה היא, ואמר רב יהודה **[עמוד ב]** טלית שאולה, כל שלשים יום - פטורה מן הציצית; אדהכי, אייתוהו להווא גברא דלא הוה מוקר אבוה ואמיה כפתוהו, אמר להו : שבקוהו, דתניא כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה - אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה, אמר ליה : חזינא לך דחריפת טובא! אמר ליה : אי הוית באתריה דרב יהודה, אחוינא לך חורפאי!

[10] ברכות על בין אדם חבירו : תלמוד בבלי מסכת תענית דף כא עמוד ב [מתורגם]

אבא הרופא היה מקבל ברכת שלום מהישיבה של מעלה כל יומא, ולאביי כל מעלי יומא דשבתא, לרבא כל מעלי יומא דכיפורי. אביי היה מדוכא משום [הכבוד המיוחד של] אבא הרופא. אמרו לו : אתה לא יכול לעשות כמעשיו. ומה היו מעשיו של אבא הרופא? [...כאן פירוט כל הטוב שאבא עשה במטופליו : צניעות, איכפתיות, צדקה...]. עכשיו רבא היה מדוכא משום [הכבוד המיוחד של] אביי. אמרו לו : דיך שאתה מגן על כל העיר כולה.